

วัดร้างในตัวเมืองลพบุรี

เนื่องจากลพบุรีเป็นเมืองโบราณเป็นเวลาหลายร้อยปีมาแล้ว จึงมีวัดร้างอยู่ในตัวเมืองมากมายหลายวัด บางวัดก็ยังมีซากโบราณสถานเหลืออยู่ บางวัดก็ถูกบังด้วยอาคารร้านค้าใหม่ ๆ บางวัดก็ถูกรุกเข้าไปใช้สถานที่ทำกิจการต่าง ๆ และยังมีหลายวัด ที่ถูกรื้อจนไม่เหลือซากโบราณสถานให้เห็นว่า สถานที่นั้น ๆ เคยเป็นวัดมาก่อน จะได้อีกกล่าวถึงวัดร้างที่ยังมีซากโบราณสถานเหลืออยู่เป็นลำดับไป

วัดบน

วัดบนตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของบ้านหลวงรับราชทูตไม่ไกลนัก คือถ้าหากตั้งต้นจากพระปรางค์สามยอดแล้ว เดินไปตามถนนวิชาเยนทร์ทางทิศตะวันตก เมื่อเลยบ้านหลวงรับราชทูตไปสักเล็กน้อย จะมองเห็นพระอุโบสถวัดบนทางขวามือ ลักษณะของอุโบสถเหลือแต่ผนังสี่ด้าน ไม่มีหลังคา ลักษณะของประตูหน้าต่างเป็นแบบโค้งแหลม บัวหัวเสายังปรากฏเหลืออยู่ซึ่งสวยงามมาก ภายในพระ-

อุโบสถมีพระพุทธรูปสมัยลพบุรี ไม่มีเศียรวางกองอยู่หลายองค์ จากลักษณะของประตูหน้าต่างแบบโค้งแหลมนี่เอง จึงเข้าใจว่าวัดบดินคงจะสร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

วัดบดินเคยมีชื่อเสียงเมื่อหลายสิบปีแล้ว คือพบกรุพระเครื่องที่ทรงอิทธิฤทธิ์ในทางคงกระพันชาตรีได้เป็นเอก ซึ่งปัจจุบันหาชมหรือเช่าได้ยากมาก พระเครื่องดังกล่าวมีชื่อว่า “พระนาคปรกวัดบดิน”

นายบรรจบ เทียมทัต ได้กล่าวถึงวัดบดินในหนังสือนำชมโบราณวัตถุสถานจังหวัดลพบุรีว่า “เนื่องจากสมัยโบราณไม่นิยมเอาชื่อผู้สร้างวัดไปตั้งชื่อวัดที่ผู้คนสร้าง นิยมเอาชื่ออื่น ๆ ที่สำคัญมาตั้งชื่อวัด คำว่า “บดิน” จึงเข้าใจว่าคงเอาชื่อศรพระรามมาตั้งชื่อวัดนี้ เพราะวัดนี้ตั้งอยู่ใกล้หลักเมือง ซึ่งเรียกกันทั่วไปว่าศรพระราม”

เดิมที่เดียววัดบดินถูกบังด้วยตึกอาคารร้านค้าต่าง ๆ ทั้ง ๔ ด้าน จึงไม่สามารถมองเห็นพระอุโบสถวัดบดินได้ จะเข้าไปชมวัดบดินได้ต้องเดินไปทางศาลลูกศรหรือหลักเมืองแล้วเข้าไปตามตรอกเล็ก ๆ จึงจะมองเห็นพระอุโบสถวัดบดิน แต่ปัจจุบันนี้สามารถมองเห็นวัดบดินได้ทั้ง ๔ ด้านแล้ว เหนือ

จากอาคารร้านค้าต่าง ๆ รอบวัดปิ่นถูกไฟไหม้เมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๑๑ แต่อุโบสถวัดปิ่นก็ยังเหลืออยู่ ไม่ถูกไฟไหม้ และพังลงมาเหมือนอาคารอื่น ๆ จึงนับว่าเป็นเคราะห์ดี ของโบราณสถานอันเก่าแก่แห่งนี้ อย่างไรก็ตาม ถ้าหาก โบราณสถานแห่งนี้ไม่ถูกบังด้วยอาคารร้านค้าอื่น ๆ อีกก็นับว่าเป็นการดีอย่างยิ่ง แต่ในปัจจุบันนี้เริ่มมีร้านค้าชั่วคราวสร้างกันบ้างแล้ว ไม่ทราบเหมือนกันว่าจะสร้างกันชั่วคราวแค่ไหน

วัดอินทรา

วัดอินทราตั้งอยู่เหนือสถานีรถไฟลพบุรี เมื่อลงจากสถานีรถไฟแล้ว เดินไปตามถนนที่จะไปยังพระปรางค์สามยอด จะเห็นวัดนี้ทางซ้ายมือ หรือเลี้ยวไปตามถนนราชดำเนินก็จะเห็นวัดนี้อยู่ทางขวามือ สภาพปัจจุบันที่เห็นอยู่คือผนังพระอุโบสถ ซึ่งมีลักษณะเจาะช่องผนังแทนเข้าใจว่าสร้างในสมัยอยุธยา อาจจะเป็นสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชหรือก่อนหน้านั้นก็ได้ นับว่าวัดนี้ยังโชคดีที่ไม่ถูกรื้อถูกสร้างตึกร้านค้าบังเหมือนบางวัด ขอให้มีโอกาสอยู่อย่างนี้ตลอดไป เพราะหากสร้างตึกรามต่าง ๆ บังโบราณ

สถานเก่าๆเสียหายหมดแล้ว ใครผ่านไปผ่านมาจะไม่เห็นร่องรอยความเป็นเมืองเก่าแก่ของลพบุรี

วัดราชา

เป็นวัดร้าง ตั้งอยู่ริมถนนพระยาจำจัด ถ้าหากจะเดินไปยังพระนารายณ์ราชนิเวศน์ จะเห็นวัดนี้อยู่ทางขวามือ สภาพปัจจุบันนี้ไม่มีผนังอุโบสถเหมือนวัดอินทราเหลือแต่เนินดิน ซึ่งอาจเป็นรากฐานชุกชีภายในอุโบสถหรือฐานพระเจดีย์ก็ได้ ความจริงบริเวณวัดราชานี้มีมากกว่าเท่าที่เห็นอยู่ในปัจจุบันนี้มากนัก คือส่วนหนึ่งเป็นถนนพระยาจำจัดที่ตัดผ่านกลางวัด และอีกส่วนหนึ่งกลายเป็นโรงเรียนเทคนิค (แผนกช่างก่อสร้าง) โรงแรมและตึกรามร้านค้าต่างๆ แถบนั้น รวมแล้วถึง ๔ แปลงด้วยกันเท่าที่เหลืออยู่กันบ้างก็แล้ว มิฉะนั้นวัดราชาซึ่งเป็นวัดใหญ่มาแต่โบราณจะเหลือแต่ชื่อ

นายบรรจบ เทียมทัต ได้เขียนเรื่องวัด “ราชา” ไว้ในหนังสือนำชมโบราณวัตถุสถานในจังหวัดลพบุรีว่า “ตรวจดูสถานโบสถ์หรือวิหาร และพระพุทธรูปในวัดนี้ เป็นของสร้างในสมัยอยุธยาราวพุทธศตวรรษที่ ๑๙-

—๒๒ อายุรุ่นเดียวกับวัดป็น คำว่า “ราชา” เข้าใจว่าเป็น
 วัดที่เคยมีพระราชอาณาผู้ใหญ่สถิตย์ ณ วัดนี้ หรืออาจจะ
 เป็นวัดที่พระเจ้าแผ่นดินพระองค์ใดพระองค์หนึ่งทรงสร้าง
 ก็ได้ กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นบัญชีเป็นโบราณสถาน
 สำหรับชาติเมื่อ ๑๓ กรกฎาคม ๒๔๗๙...”

วัดสันเปาโล

วัดนี้เป็นวัดร้างอีกวัดหนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่ที่ถนนเทศบาล
 ๒ หรือถนนร่วมมิตร จะไปชมวัดนี้ได้ ๒ ทาง คือ ทาง
 หนึ่งก็เข้าทางตรอกโกษาไปจนสุดตรอก แล้วเลี้ยวซ้ายไป
 ตามถนนเทศบาล ๒ หรือถนนร่วมมิตรผ่านสะพานข้ามคู
 เมืองไปอีกเล็กน้อยก็จะมองเห็นวัดสันเปาโลทางขวามือหรือ
 ถ้าหากไปชมประตูชัยซึ่งอยู่ใต้วัดมหาธาตุแล้ว อาจจะเลย
 ไปตามถนนสายนั้นไปทางตะวันออก แล้วข้ามทางรถไฟ
 จะแวะชมป้อมชัยชนะสงครามทางขวามือเสียก่อนก็ได้แล้ว
 เลยไปตามถนนเทศบาล ๒ เหมือนข้างต้น

วัดสันเปาโลสันนิษฐานว่า คงเป็นวัดในคริสต์-
 ศาสนา สมเด็จพระนารายณ์มหาราชคงจะทรงพระราชทาน
 ที่ดินให้บาดหลวงสร้างขึ้น สืบได้จากชื่อของวัดสันเปาโล

นี้คงจะเพี้ยนมาจากเซนต์ปอล หรือเซนต์เพาโล แต่ชาวบ้านมักจะเรียกกันว่าตึกสันเปาหลอปัจจุบันนี้จะสังเกตเห็นซากของผนังสูงเหลืออยู่ด้านหนึ่ง และหอสูงคงจะเป็นหอตุ๊กตาวงซึ่งเกือบจะพังหมดแล้ว และมีเนินดินเห็นปรากฏอยู่ ๒-๓ เนินคงจะเป็นกำแพงหรือโรงงานก็ได้

วัดบันไดหิน

อยู่ริมทางรถไฟด้านตะวันตก ติดกับสถานีรถไฟลพบุรีทางซ้ายมือ หรืออยู่หน้าวัดพระศรีมหาธาตุ สภาพปัจจุบันเป็นวัดร้าง ยังมีผนังอุโบสถอยู่เกือบครบทั้ง ๔ ด้าน ลักษณะของประตูหน้าต่างเป็นแบบโค้งแหลม และด้านหลังของอุโบสถ มีซากเจดีย์ขนาดใหญ่เหลืออยู่ แต่ก็หักพังไปมากแล้ว จากลักษณะของซากโบราณสถานที่เหลืออยู่ จึงน่าจะเชื่อได้ว่าเป็นวัดที่สร้างในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชอย่างแน่นอน น่ายินดีที่วัดร้างแห่งนี้ยังคงอยู่ ไม่ถูกรื้อแล้วสร้างเป็นสถานีรถไฟหรือบ้านพักรถไฟไปเสีย เพราะบริเวณวัดก็อยู่ในเขตสถานีรถไฟนั่นเอง

วัดไก่อ

วัดไก่อเป็นวัดร้างที่ตั้งอยู่ริมถนนสายวัดไก่อ ถ้าเดินทางจากสระแก้วไปตามถนนนเรศวร คือไปทางทิศเหนือแล้วเลี้ยวขวา ข้ามสะพานชลประทานไปจะเห็นซากพระเจดีย์ของวัดนี้อยู่ทางซ้ายมือ ห่างจากคลองชลประทานไม่มากนัก น่าเสียดายที่พระเจดีย์ได้หักพังลงมาเมื่อไม่กี่ปีนี่เอง ลักษณะของเจดีย์ดีก่อนหักพังลงมากคล้ายกับพระเจดีย์ที่วัดชีป่าสิตารามนั่นเอง คงจะสร้างรุ่งราวคราวเดียวกัน

ที่พระเจดีย์องค์นี้ทางกรมศิลปากรเคยทำการขุดค้นแต่ทราบว่าจะไม่พบอะไร น่าเสียดายเหมือนกันที่อนาคตของวัดนี้จะเป็นอย่างไรร เพราะอยู่ใกล้กับเขตของชลประทานด้วย

วัดนิโครธ

ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของวัดทองปู้ ห่างจากวัดทองปู้ประมาณครึ่งกิโลเมตรเศษมีถนนเล็ก ๆ จากวัดทองปู้ไปบ้านท่ากะยางผ่านวัดนี้ และวัดนี้เองเป็นที่ตั้งของ “ศาลเจ้าพ่อเทพ” ซึ่งเดิมทีเดียวศาลเจ้าพ่อเทพนี้เป็นเรือนไม้

และได้ชำระตุณฑโถมลง ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๗ กรม
ยุทธโยธาทหารบกได้สร้างศาลขึ้นใหม่ โดยใช้ศิลาแลงก่อ
ขึ้นเป็นศาลและที่ศาลนี้เองผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรีไปทำ
พิธีบวงสรวงทุกปี หลังจากทำพิธีบวงสรวงในพระนารายณ์
ราชนิเวศน์แล้ว

ที่วัดนิโครธนี้มีผู้เล่ากันต่อ ๆ มาว่า เคยเป็นที่ใช้
ประหารชีวิต หลังจากท้พระเพทราชาได้ราชสมบัติต่อจาก
สมเด็จพระนารายณ์แล้ว ปัจจุบันนี้นอกจากมีศาลเจ้าพ่อ
เทพที่วัดนี้แล้ว ยังมีต้นไทรย้อยหลายต้น (เนื่องจากวัดนี้
มีต้นไทรมากจึงตั้งชื่อว่า “วัดนิโครธ” เพราะนิโครธแปล
ว่าต้นไทร) ทำให้บรรยากาศร่มรื่นดี น่าที่ทางจังหวัดจะ
จัดสถานที่ให้ดีกว่าเท่าที่เป็นอยู่ เพื่อให้ประชาชนได้ไป
นมัสการเจ้าพ่อเทพ และพักผ่อนหย่อนใจไปในตัวได้ด้วย

เหนือวัดนิโครธไปไม่กี่ไกลนัก ที่มีวัดร้างอีกวัดหนึ่ง
ชื่อ วัดกุฎี ตั้งอยู่กลางทุ่งนาสภาพปัจจุบันเป็นเนินดินให้
รู้ว่าเป็นวัดร้างมาก่อนเท่านั้นเอง

วัดสิงหล

วัดสิงหลตั้งอยู่เหนือวัดป่าขนไ้ไปราว ๑ กิโลเมตร
เศษ อยู่ริมทางรถไฟทางทิศตะวันออก ที่วัดนี้ยังมีพระพุท

รูปที่ถูกซ่อมแซมใหม่ หน้าตักกว้างราว ๕ ศอก มีผู้สร้าง
 ศาลาและพินให้ เข้าใจว่าพระพุทธรูปองค์นี้คงจะเป็นพระ
 พุทธรูปศิลา แต่ถูกพอกปูนทับแล้วทาสีใหม่ และยังมี
 ซากอิฐก้อนใหญ่อยู่บนเนินดินนี้มากมาย เข้าใจว่าเป็น
 วัดเก่าสมัยอยุธยาหรือก่อนหน้านั้นก็ได้ และทางทิศตะวันตก
 คนละฟากทางรถไฟของวัดสิงหลนี้ ยังมีวัดร้างอีกวัดหนึ่ง
 ชื่อ วัดสะแก ติดกับสระเสวยยังมีเนินดินปรากฏเหลืออยู่
 และมีพระพุทธรูปอยู่ ๒-๓ องค์ ทั้งวัดสิงหลและวัดสะแก
 ตั้งอยู่ในทุ่งพรหมมาศ

วัดแจ้ง

ตั้งอยู่ติดถนนสายพลบุรี—สิงห์บุรีทางด้านเหนือ
 อยู่เลยวัดศรีสุทราวาสไปเล็กน้อยเท่านั้น ยังมีซากผนังของ
 พระอุโบสถหรือพระวิหารเหลืออยู่ คงจะเป็นวัดในสมัย
 อยุธยาเช่นกัน และทางทิศเหนือของวัดแจ้งนี้ยังมีวัดร้าง
 อีกวัดหนึ่ง ชื่อ วัดลังกา ตั้งอยู่กลางทุ่งนามีเนินดินและ
 พระพุทธรูปที่ชำรุดหักพังเหลืออยู่

วัดสะพาน

ตั้งอยู่ใต้ประตูชัยลงไปไม่กี่ไกลนัก ยังปรากฏเนินดิน

เหลืออยู่ ตามที่ท่านเจ้าอาวาสวัดป่าธรรมโสภณเล่าว่า พระ
ประธานในพระอุโบสถวัดป่าธรรมโสภณนั้นชุตี้ได้จาก
บริเวณใต้ประตูชั้ลงไป เข้าใจว่าคงชุตี้ได้จากบริเวณวัด
สะพาน^๕เอง และพระพุทธรูปตั้งกล่าวเป็นพระพุทธรูปศิลา
มีลักษณะเป็นท่อนๆ แล้วนำมาประกอบกัน จึงนำสันนิษ-
ฐานได้ว่า วัด^๕นี้คงจะเป็นวัดเก่าสมัยพลงบุรีก็ได้

วัดกองทอง

ตั้งอยู่ริมแม่น้ำลพบุรี ตรงข้ามปากกบวัดเสาธงทอง
หรือใต้วัดพรหมมาศลงไปไม่กี่ไกลนัก ยังมีซากกำแพง ซาก
อิฐเหลืออยู่ แต่ปัจจุบันนี้กลายเป็นบ้านคนไปหมด ครุใหญ่
โรงเรียนวัดพรหมมาศได้สันนิษฐานให้ฟังว่า คงจะเป็นวัด
ที่เคยเป็นที่แลกเปลี่ยนสินค้ากันมาก่อน จึงเรียกว่า “วัด
กองทอง” แต่น่าเสียดายที่กลายเป็นบ้านคนไปเสียหมด
แล้ว และทางตะวันตกของวัดกองทองและวัดพรหมมาศไป
มีวัดร้างอีกวัดหนึ่ง ชื่อ วัดไหล หรือ วัดลูกไหล ยังมี
เนินดินเหลืออยู่

วัดเจาะหู (วัดเจ้าหู)

ตั้งอยู่ในบริเวณโรงเรียนพิบูลวิทยาลัย ทางทิศ
 ตะวันออกของหอประชุม ยังมีซากศิลาแลงมากมายเหลืออยู่
 และมีพระพุทธรูปองค์ใหญ่อยู่องค์หนึ่ง มีผู้เรียกชอกันว่า
 “หลวงพ่อขาว” นอกจากนี้ยังมีบ่อน้ำเก่าอยู่บ่อหนึ่งและ
 ต้นโพธิขนาดใหญ่อีกต้นหนึ่งข้างหอประชุมนี้ *